

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2

Hirdetések díjszabás szerint.

Miért hallgatunk?

II.

A múlt számban tett ígérethez képest közlöm az 1804-ben kelt kepekonstitúció pontozatait.

1. Minden Páterfamilias, akinek 12 kalongya őszgabonája terem, ad a papnak 3 kalongyát és annyi kalongya tavaszt. Ha pediglen házas fia, vagy lányára szállott fia meg nem különbözött, azok adnak 45 krt.

2. Az olyan Páterfamilias, akinek p. o. 60 kalongya avagy több is termett, többet nem tartozik adni, mint a kinek 12 kalongya termett.

3. Az olyan Páterfamilias, akinek 12 kalongya nem termett, mind ősz, mind tavasz, hat kalongyáig le, fel bért, ha pedig hat kalongya sem termett, az olyan 45 krt. tartozik fizetni.

4. Az özvegy Páterfamilias úgy tartozik adni a kápéciát, mint feljebb meg van írva és mondvá.

5. Ha egy özvegy asszonynak egy házas fia vagyon mellette, úgy tartozik kápéciával, mint a Páterfamilias.

6. Egy egyedül való özvegy asszony, akinek fia nincs, úgy tartozik, mint a hol Páterfamilias nincs a háznál, az 1787. esztendőben bőjt előhárában kiadott rendeletek szerint pénzt; ha pedig gabonája terem, az 1-ső pontum szerint tartozik gabonát adni.

7. Egy jöszágtalan fizet magától 45 krt. és ha házas fia vagyon mellette, az ad 28 krt.

8. Minden Páterfamilias, akinek vonó marhája vagyon és minden házas fia öcse, vagy leányának ura, t. i. veje, ad mindenik egy szeker, vagy szán fát; ha vonó marhájok nincsen, tartoznak a papnak vagy iskolamesternek egy napi favágással.

9. A misebornak beszoolgáltatása az 1788. esztendő hójtmáshava 17. napján kiadott rendelet szerint marad.

10. Ha a gabona terméketlen és meggátoltatik az időnek mostohasága miatt, tehát egy kalongya buzáért egy vékát, 1 kalongya rozsert két vékát, hasonlóképpen egy kalongya tavaszért két vékát tartoznak adni és ha így sem lehetne kijönni, tehát juxta comunem aestimationem segetis ejusdem temporis pénzül fizessék bérüket.

11. A Maros és Olt vizein levő molnárok, a kik kétkövi malomban molnárok, fizetnek egész gabonabért, — intellige — vékával; azok

pedig, kik egykövi malomban és patakon molnárok, fél gabonabért vékával tartoznak befizetni, minthogy ők úgy veszik a malmokból a hasznót, mint a szántóvető emberek a földből.

12. Mind gabona, mind pénzbeli kápéciából vesznek a papok két részt, a mesterek pedig egy harmad részt.

13. A General Commando 16-ik februári rendeléséből ezen folyó esztendőben a Püspök úr ő Exceja a plebános uraknak kiadta, hogy azon esztendőben, melyben a termés vékony, terméketlen, vegyők a 10. § szerint a bért, vagy pedig juxta comunem aestimationem segetis ejusdem temporis pénzül.

14. Püspök urunk ő Exeja kiadta a plebános uraknak, hogy ha a tavaszgabona 12 kalongyánál kevesebb, felbért adjanak.

15. 1717. áprilisi constitutio szerint a pénzbeli büntetés 12 forintokra, aki a képét a terminusra, két napok alatt meg nem adhatja, tehát a militaris mentlessen a pénzbeli büntetésből, hanem általadatnak a magok előjáró uraikhoz.

Ezen kiadott rendelés szerint a kápéciának beszoolgáltatására tovább való parancsolatig a kepe beszoállítások a plebános uraknak és oskola mestereknek, a nemes regiment pedig az alatt való és levő tiszt uraknak ezen rendelést kiadja és tovább való parancsolatig megtartsa. Nagy-Szeben, 20. febr. 1804.

Mitrovsky m. p. F. m.

Jegyzék a kepe törvényhez.

a) A kepe törvény alá esik s tartozik az ősztermésből: buza, rozs, a tavasztermésből: tavaszbuza, tavaszrozs, árpa, zab. Ezek össze géből számítandó ki mind az ősz, — mind a tavaszért a 12 — vagy 6 kalongya után fizetendő egész vagy félkepe.

b) Ha valaki a plebános beleegyezésével az őszkepe helyett tavaszt akarna adni, kétannyit tartozk fizetni.

c) Kepe törvény alá tartozik külömbőség nélkül az ősi, szerzett, haszonbérbevett — vagy bármí módon és címen műveltetett földnek termése.

d) Rang-, nem- és állapotkülömbőség nélkül minden, ki gazdaságot folytat és 12 vagy 6 kalongyája terem, tartozik egész vagy félkepet fizetni, — ilyenek:

aa) nyugdíjas katona tiszték, juxta B. Resol. Consilii Aulae Belliei, dei 30-a sept. 1807;

bb) családfők, kik külön gazdaságot folytatnak, juxta Const., regia ordinatione qualificatae punct. 1-um;

cc) özvegy emberek és özvegy asszonyok akár legyen mellettök fiok, akár pénzen fogadott munkásokkal műveltessek földjeiket, juxta puncta Const. 4, 5, 6;

dd) rendes katonaszolgálatban levők, kik gazdálkodnak, ad sensum §-i XIII., Regula menti Theresiani die 24-a Martii 1764;

ee) osztozó testvérek, kik közösen egyesített erővel folytatják a gazdaságot, művelik földjeiket, de odahaza egymás közt elosztják a termést, mindenik a neki jutott részből 12 vagy 6 kalongya után egész vagy félbért tartozik fizetni — vagy pedig az öregebb testvér a közösből fizet szalmaképet, a többi fejenként 45 krt., juxta Const. punctum 1-um;

ff) új házások is tartoznak az általok folytatott gazdaság terméséből 12 vagy 6 kalongya után egész vagy félkepet fizetni, juxta Const. punctum 1-um;

gg) férfiak, kik házasságon kívül élnek és gazdaságot folytatnak, juxta Resol. Incl. Reg. 1799. die 4-a nov. n. 593. edit;

hh) haszonbérből, juxta punct. 1-um Const. Gen;

ii) udvari tiszték, ha az illető lelkész joghatósága alá tartoznak, juxta Const. anni 1726. 1-a aug. punctum 13-um;

kk) megesett személyek, juxta praeventatae anni 1799. Resolutionis punct. ultimum;

ll) molnároknál a malmon kívül folytatott gazdaság is tekintetbe veendő, juxta Constit. a. 1732. punct. 1-um;

mm) kereskedők, mesteremberek, vagyonukhoz mért illő bért tartoznak fizetni az egyház szolgálainak, juxta Const. 1732. die 14-a aug. lat.;

nn) olyan urak, kik vonakodnak fakepet fizetni a const. 8. pontja szerint tartoznak juxta B. Resol. Gubero. dd, 28. nov. 1801. hat-hat kalongya ősz- és tavaszbért fizetni, — azok pedig, akik favágással tartoznak és vonakodnak előállani, vagy ravaszgágból, vagy azon okból, mert a napi munkát inkább pénzül váltják meg, az olyanokra nézt az akkori idő körülményeihez illő bizonyos összeg határozotassék meg, juxta

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, válalékokot, éjjeli izzadást

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Minthogy értéketlen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvosi rendeletről a gyógyszerárakban — Ára üvegenként 4.— korona.

Edit. Incl. Reg. Praefecturae, 6. nov. 1792. Nr. punct, ult."

A törvényhozás — mint látszik — a kepegyben, mint igaz kényes dologban világosan és határozottan rendelkezett, mégpedig, mint illet, a jó termés alkalmára úgy, mint a természetlenség esetére.

Az elsőre nézve az 1804-iki kepekonstitúció legelső pontja így szól: „Minden Páterfamiás stb.“ Illetvén persze ebből, miként a 12-ik pont kifejezi, a papot kétharmad, a mestert egyharmad rész.

E pont szerint a kepező, igen természetesen a rektifikáló hatóság által rárótt kalongyát befizetni tartozik, ha abban esetleg száz véka szem volna is. Hisz ha az egyházzsolgáé a neki ítélt kalongya, övének kell lennie a kalongya egész gyümölcsének is.

Azonban nehogy innen valaki oda tévedjen, hogy midőn a gabona kalongyájának talán semmi szeme sincs, az egyházzsolga is érje be a szalmával, az idézett kepekonstitúció 10-ik pontja, így rendelkezik: „Ha a gabona természetlen stb.“ E pont, mellyel ugyanazonos a 13-ik, mondhatjuk sarkpontja a kepe-törvénynek.

Meghatározza ugyanis ez egyfelől a kepevel fizetett egyházzsolga illetékének „minimumát“, tisztán kimondja másfelől, hogy egy kalongya rozs vagy zab után két véka szem akkor, de csakis azon egy esetben fizetendő, „ha a gabona természetlen“ — vagyis mikor a rozs vagy zabkalongya két vékát nem ereszt.

Ha e gabonanevekből egy kalangya, dus termés alkalmával is a kepező kényekedve szerint, megváltható két véka szemmel, akkor erre egy külön törvényeikk szükségeltetnek, ami pedig sehol sincs. Melyek folytán a legbiztosabb álláspont ez:

1. Mikor a rozs vagy zabkalongya, közelismerés szerint, két vékánál jelentékenyül többet — tehát két és fel — három vékát s tán még ezen felül is ereszt, akkor ily kalongya után két véka szemet fizetni — család, azt elfogadni — a család jóváhagyása. Kényszerítendő tehát ilyenkor minden — de kivált a hirnélkül önkényileg elmaradó hátrálékos — tartozásának kalongya, vagy ennek akkor köztudomásúlag megfelelő vékaszám szerinti befizetésére. Hisz ha expresse nem olvasható is a törvény első pontjában a jelzett mérvű szemes fizetés, implicite benn kell ennek abban lennie, mert különben a törvény felszeg, illuzorius.

2. Ha a többször említett gabonanevek kalangyája két vékát nem ad, az egyházzsolga fizetése egy kalangya után, ha tán csupa szalma is ez, két véka szem. Világos rendelkezése a 10-ik pontnak.

3. Midőn egy kalongya termése két véka körül ingadoz, nézetünk szerint akkor is kár, mert a kepegy jövőjére mindig veszélyes precdens, a kalongyas vagy vékás fizetést a kepezők tetszésére bízni.

4. Ha általánosan elismert dus termés alkalmával és silány, dölt, vagy jégverte határról való kepevel kínálkozik valaki, ennek visszautasítását a körültekintő kepező a törvény első vagy tizedik pontja értelmében akként intézheti, amint a kepehozót ösztintének vagy gyanusnak ismerte fel.

Az ezekkel ellentétes felfogást könnyű megcáfolni. Ugyanis:

a) Aki azt vélné, hogy például a rossz kalongya azon esetben is megváltható két véka szemmel, midőn az három vékát ereszt, akkor a törvény önmagának ellentmond, mert ugyan azon dologt egyszerre nekünk is, másnak is itélni, vagy ami egyre megy ki, amely szavával

nekünk kalongyát adott, ugyan azzal azt tőlünk megis vonná, ami abszurdum.

b) Ha az előbbi pont feltevése állana, annak egyik természetes folyománya volna, hogy a mely község hívei például hatszáz kalongya három-három vékát eresztő kepe tartoznak befizetni, ebből előbb 600, mond hatszáz vékát szépen zsebre rakhatnak, két-két véka szemmel pedig tetszésük szerint szurogathatják ki az egyházzsolgák szemét.

c) A ki követelné, hogy ha a dus termést egész gyümölcsével elvettük, fogadjuk el a silány termést is, az 1. törvénybe ütköző dolgot sürgő, mert a törvény ez esetre félreérthetetlenül két vékát — például rozsot, zabot dekretál, de még 2. azon abszurdum is folya belőle, hogy midőn a gabonának szalmája van ugyan, de szeme semmi sincs, akkor a pap s mester semmit se egyek.

Erősen tévednek az a), b) alattiak, mert számandólag összezavarják a világos kepe-törvény 1. és 10. pontjait, faragván belőlük maguknak egy önmagának ellentmondó, a nyilvános csalást pártfogó, az egyházzsolgát tetemesen megkárosító, a lelkiismeretes kepezetőt kigunyoló — mondjuk ki — a korrupciót terjesztő kepe-törvényt.

Hogy a c) alattiak is hasonlóan tévednek, arra nézve több szavunk nincs. Csak azt az egyet jegyezzük meg, hogy midőn szenvednek a tagok, akkor szenved a fő is, — következésképp a jó pásztor kötelességéből folyóan tartjuk nagyobb csapások idején, atyai szeretettel használni fel a törvényt által nyújtott kedvezményt.

A kepe tulajdonképpen csak addig az egyházzsolgáé, a míg szolgált, mindenesetre pedig akár azé, akár a jövőé, legyen szent tetemény az, melyet szentül megőrizni, netán becsusztatott visszaélésektől megőrizni tartozik, annál is inkább, mivel a kétvékás okoskodásnak, fájdalom már-már csaknem jogerőre emelkedni vélt gyakorlata bizony nem „uzus“, hanem kiáltó „abuzus“, a mit, ki tudja elnéz, a jogfeladás bűnebe esik.

Szekely.

A kegyelmi élet társadalmi feltételei.

(Tractatus theologico — politicus).

Írta: **Bochkor Mihály dr.**

A.

1.

Teljes öntudatra ébredésünk egyik legmeghatóbb gyümölcse annak minden kétséget kizáró felismerése, hogy az ember nagyszerű, hogy az ember felséges lény.

A kiben él a fejlett és tiszta emberi öntudat, az érzi magáról, hogy nem lehet cím, rang, állás, nem lehet megüsteltetés, mely csak megközelítené is azt a méltóságot, azt a szentséget, a mely az örök életre létező embert de iure megilleti.

Minő bolond, udvaronc beszéd a leereskedés! A mindenségbe kisugárzó, Istennel egyesülésre hivatott öntudatos lét, ah! ez a mi fenségünk, mely előtt királyoknak, pápáknak, uraknak és szegényeknek egyaránt meg kell hajolnia csak az az igazi ember, ki mindig, magányában úgy, mint a nyilvánosság előtt, le tud borulni az emberi-eszme nagysága előtt.

Mily megalkuvás, mily otromba gondolat, különbséget tenni ember és külső tekintély között csak azért, hogy az ember értékét elhomályosítsuk!

Mily sületlenség az állás tekintélyéért,

legyen bár az a legszentebb, lealacsonyítani az embert!

Csak azaz ember ébredt teljes öntudatra, ki tud leborulni a saját nagysága előtt, ki tud könnyezni saját felségessége fölött, ki csókokkal tudja halmazni saját lábait is csak abban tisztza, isteni éz öntudat, ki megtudja ezt tenni individualisatio, góg, kevélység nélkül.

Az az igazi ember, ki részese az isteni természetnek (consors naturae div.), a ki a maga nagyságában felismeri a fiút, a kit elragad e fiú iránt a szeretet a nélkül, hogy Isten örök életétől, az ő örök tendenciáitól csak hajszályira is divergálna!

2.

Magyságunk biztos jele az az eltörpült emberben is élő sajátság, hogy semmi viszonylagos, semmi időhöz kötött, tehát mulandó dolog ki nem elégti.

Az ember az absolutumra, Istenre van teremtve, boldog csak annak birásában, boldog csak a Végtelennel és Örökkévalóságnak odaadásában.

Vaió, a mit Salézi Sz. Ferenc tanít,

hogy a lelki élet csak akkor kezd bennünk csírázni, mesterkelt erőltetésből életté változni, mikor Isten végtelensége, örökkévalósága öröme hangol, boldoggá tesz, felgyulaszt.

S valjon — kérдем önkéntől lelki emberek — a vallásos emberek hány %-a érzi ezt?

Hány %-a meri csak elképzelni is, hogy ez a mindent meghaladó boldogság az ember hivatása, az ember kötelessége — kötelességünk boldoggá lenni, s hogy ennek el kell itt a földön is jönie?

Hány önmagát éveken keresztül kínzó u. n. lelki ember van, a ki sohase ébred fel ez egyszerű s felséges életre?

Peccatur intra et extra muros. Hibás a rendszer, hibás az ember.

Sha így áll a dolog a lelkileg „neveltek“-kel, mit szóljunk a neveletlenekről?

Olvassák az orosz irodalmat, lássák azt a mélységes szenvedést, melybe ez a gyönyörű s mélységében a nyugatit meghaladó litteratura bepillantást enged, hogy tanulják megérteni Krisztust.

Dosztojevszky elcsigázott szívére volna szükségem, hogy ennek a nevelten világnak (nemcsak az orosz) szenvedéseit átérthessem, Krisztusunk erejére, hogy e kilódó embermilliókon segíthessek.

Az élet a vége minden törtetésnek, minden tudományak, minden teológiának s szeminárium d r e s s u r á n a k.

S ez az élet kulturális munkában jelentkezik.

Ám ép mert nagyok vagyunk s csak az örökkévaló tud felkesíteni, lelektani képtelenség, a szociális munkáért felkesedni, lehetlenség lelki nevelésünkkel e munkát, mely földi célok körül forog, egész valónkból méltányolni, ha nem látjuk, hogy az a nagy világtörékvés, melyet szociálmusnak nevezünk s mely az emberi társadalom gazdasági rendjének gyökeres felforgatására s átalakítására törekszik, az örök élet, a tökéletesedő s Isten felé haladó élet szolgálatában áll.

Ha önkre kedves Paptestvéreim ösztintek s ha szívükre teszik kezüket, bosszankodva is igazat adnak nekem, mikor azt mondom, hogy a szociális munkáért lekesedni nem tudunk s ha be is állanak abba, e lépésük szügesztv, a társadalmi környezet készíti rá, mint ép a divatra vagy legfeljebb a misericordia.

Lássák kérem, e tény oka az ember nagysága, mely relatív dolgokkal nem érf be; e tény oka, hogy a társadalmi rend, és örök hitvatásunk összefüggéseit nem ismerik. Hiába! Belátás nélkül nincs akarat, nincs lelkesedés a theologia ezt a belátást nem nyújtja.

A tanítók ügye.

Olvasóink előtt bizonyára ismeretes a közoktatásügyi kormányzatnak az a kezdeménye, hogy a nem állami tanítók anyagi helyzetének javítását az állam hozzájárulásával eszközölje. Ezt az állami segítséget az országnak ezen igazi napszamosai valóban meg is érdemlik. Amilyen egy országnak a lelkesi és tanítói kara, olyan a népe. De lehet-e ott eredményes munka, a hol elégedetlen, nyomorgó bajokkal küzdő munkáknép dolgozik! Az életviszonyok rohamos drágulása miatt a csak néhány év előtt kielégítő fizetés ma már nem elegendő a szerényebb kezetek között elégedelő család fenntartására. Mit csinálnak tehát a szegénységgel küzdő családfenntartók, hogy családjának elhetését biztosítsa? Az igényeket a legszűkebb korlátok közé szorítja, amely a legtöbbször a nyomorgással határos. Nem egyet a nélkülözés időnap előtt megőr, kivált akkor, ha akár a család fő, akár asszonya kissé könnyelműbb is. Kézfelelőként korszak jele ennek a nyomorúságos helyzetnek tanítói gyűléseink képe, mert ritka gyűlés az, melyen a legérdekeltőbb és legizgatottabb tárgy ne a fizetés ügye volna.

Ennek a nyomorral kiközvetett életpályának akar véget vetni az oktatásügyi kormány 1907. július 1-ével. Minden kívánság nem teljesül ugyan, de a nem állami tanítóság nagy tömege így is lényeges fizetésekiegészítésben részesül.

A közoktatásügyi miniszter javaslata szerint a nem állami tanítók (községi és felekezeti) fizetésrendezése a következő:

Alapfizetés	az I. fokozatban	a II. fokozatban	a III. fokozatban
	1200 K.	1100 K.	1000 K.
5 év múlva	1400 "	1300 "	1200 "
10 " "	1600 "	1500 "	1400 "
15 " "	1700 "	1600 "	1500 "
20 " "	1800 "	1700 "	1600 "
25 " "	2000 "	1900 "	1800 "
30 " "	2200 "	2100 "	2000 "

Ezen fizetési fokozatokra való igényjogsultság az 1893. XXVI. t. c. életbeléptétől, pontosan 1893. évi okt. 1-től megszakítás nélkül töltött tanítói szolgálati évek beszámításával állapították meg. Tehát az a községi, kath. vagy felekezeti tanító, aki az 1893. XXVI. t. c. alapján immár az első, vagy épen a második korpótlék élvezetében van, az a tanító az új törvény alapján a 2-ik és 3-ik, illetőleg a 3-ik és 4-ik korpótléknál fog 100 korona helyett 200 koronát kapni, úgy, hogy minden tanító 1893. okt. 1-től számítva, harminc évi szolgálat alatt négy kétszáz és két százötven korpótlékban fog részesülni.

A kántori illetmények nemesak a tanítói fizetések kiegészítésénél, hanem a nyugdíjjogsultság megállapításánál is eszónkitalatul, tehát teljes egészükben beszámíttatnak.

A I-ső lakbérosztályba, mely szerint az I. fokozat igazodik, a következő községek tartoznak: Budapest, Fiumé. A II-ik lakbérosztályba: Arad, Besztercebánya, Brassó, Debrecen, Eperjes, Győr, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Miskolc, Nagyszombat, Nyágyárd, Nyitra, Pécs, Pozsony, Sopron, Szabadka, Szeged, Székesfehérvár, Szolnok, Szombathely, Temesvár, Trencsén, Ujpest, Ujvidék.

A III. fokozatba tartoznak az ország többi városainak és helységeinek tanítói.

Ezen tervezetnek kétszékűvel egyes lényeges hiányai is vannak. Egyik szembőlő fogyatkozása, hogy az állami és nem állami tanítók közötti különbség ezután is fennmarad. A kezdő fizetésben ugyan nincs különbség, mert a kezdő fizetés az állami tanítóknál is 1200, 1100, 1000 K., csak hogy ök ötévi alkalmazás után mindjárt 400 korona javítással, fokozatuk szerint 1600, 1500, 1400 koronás fizetéshez jutnak, ezután ötziben kapott 200 koronás előlépésükkel 30 évi szolgálat után 2600, 2500, 2400 korona fizetéshez jutnak.

Ez a különbség ügy volna kiegyenlíthető, ha az iskolafenntartók a maguk részéről egészítik ki a községi, vagy hitvallásos iskolai tanítók fizetését, amit annál könnyebben tehetnek, mivel a miniszter több ízben kijelentette, így legutóbb a kath. tanítók kiültetésének, hogy az állami segítség nem szállítható le, ha az iskolafenntartó a tanító helyzetének javítása érdekében intézkedik. De mindjárt meg kell jegyezni, hogy az iskolafenntartóknak ezen jóakarátára és bőkezűségére csak a legkritkább esetekben lehet számítani. Hogy miért nem lehet, megmondja a Közművelődés mult száma vezércikéinek írója.

A tanítóság ügy az állami, mint a nem állami, sürgeti, hogy a tanítót a törvény köztisztviselőnek minősítse és mint ilyeneket a XI. X. és IX. fizető osztályokba sorozzák be, amely esetben fizetésben mindenki 2900 koronáig juthatna.

Hogy ezen kívül még miféle kívánságai vannak a hitvallásos tanítóságnak, arról tájékozódni lehet az Orsz. Kath. Iskolaügyi Tanács emlékiratából, melyet a mult héten nyújtottak át a minisztereknek. Az előbb említett kívánalmakon kívül a kath. tanítóság kéri, hogy a kántori fizetések ne tekintessenek tanítói fizetésnek, a terménybeli fizetések váltassanak meg, a szolgálati évek száma szállíttassék 35-re, a fizetésrendezés 1907. jan. 1-től számítassék, az ország összes tanítói egyenlő fizetésben részesüljenek, s hogy a hitvallásos és községi tanítók is kapják meg a vasúti kedvezményt.

A fizetés-kiegészítő tervezetnek egyik lényeges hiánya, hogy 1893-on túl visszamenőleg a szolgálatot nem veszi figyelembe, ami nagy méltánytalanságok szülőanyja lesz, mivel így a harminc negyven év óta szolgáló tanító is csak oly elbánásban részesül, mint aki 15 év óta szolgál. Az előbbieket már szolgálati éveiknél fogva aligha eljutnak a fizetés maximumához.

Most azt kell fontolóra vennünk, hogy várható-e lényeges változtatás a tervezetben a tanítóság javára. Itten különösen Apponyi nyilatkozatait kell merlegelőnk. Közoktatásügyi miniszterünk több ízben nyilatkozott erről a kérdéstről. Szerinte jelenleg az állam pénzügyi ereje nem bírja meg a tanítók kívánságának teljesítését, mivel akkor jó néhány millióval többet kellene felvenni. Azonban ígéretet hallottunk tőle, a közoktatásügyi költségvetés tárgyalása alatt, hogy amint a nemzet gazdagabb lesz, azt minden osztály s a tanítók is meg fogják érezni. A Kath. Tanügyi Tanács tisztelgése alkalmával pedig kijelentette, hogy jóakarattal viseltetik az ügy iránt, segít a javaslaton, amit lehet, de nyolc hónapi minisztersége alatt nem pótolhatja 35 év mulasztását.

Ezek alapján vérmes reményeket nem szabad táplálnunk minden kívánság teljesítésére nézve. Az Orsz. Kath. Közokt. Tanács emlékiratát, amelyet a Népevelő híradása szerint az egyes tanítógyűléseket is megkapnak, juttassák el a kerület orsz. képviselőjéhez, noha ismeretes az ily kérelmek sorsa.

Főleg azonban azon kell munkálkodnunk, hogy a tanítók ezen ügyét napirenden tartsuk, hogy végre-valahára egyenlő mérlegelésével a képvisítésnek a tanító is oly elbánásban részesüljön, mint az állami életnek más hasonló képzettségű alkalmazottjai.

H.

Harminc év.

Lapunk legutóbbi számával pályafutásának XXX. évébe lépett be. Ez alatt a hosszú idő alatt, habár igen sokszor nagy küzdelemekkel, ígyvekezett a Közművelődés elvállalt feladatát a lehető legjobban betölteni. Nem mondjuk, hogy a támasztott igényeket minden tekintetben kielégítettük. De azt önérzettel hirdethetjük, hogy viszonyainkhoz képest igyekeztünk a lehető legjobbat adni. És ha egyházmegyénk kath. közönsége — papok és világiak — ezután fokozottabb mértékben sietnek anyagi és szellemi téren támogatásunkra, bizton ígérhetjük, hogy újult erővel és lelkesedéssel dolgozva, olyan lapot adunk olvasóink kezébe, amely minden tekintetben a megkívánható szintájón fog állani.

Jelszavunk ezutánra is ez marad: **Egyházunkért és Hazánkért!** És e két drága kincsünkért bátran és nyíltan fogunk küzdeni ezután is.

Ez kizárásunkban nem befolyásolhat senki és semmi.

Egyházmegyénk és erdélyi hazarészünk ügyeit ez után is nyíltan, meggyőződéssel pertraktáljuk, egyedül az igazságtól vezéreltetve.

Mindenki érzi, hogy nagy átalakulás előtt állunk. A szellemi és társadalmi átalakulások hullámai már a Kárpátok tövét is csapkodják. Résen kell állanunk mindnyájunknak ésszel, szívvel, karral.

Ebből a munkából a Közművelődés a maga körében derekasan akarja kivenni részét. Am. hogy ezt megtehesse, az erdélyi keresztény társadalom minden irányú támogatására van szüksége.

Bizalommal kérjük tehát ismételten ezt a jóakarátú támogatást, mert hiszen mi nem üzleti érdekből, nem anyagiakért dolgozunk, hanem édes mindnyájunk jóvoltáért.

Ezt pedig a változó időkben csak úgy tehetjük meg, ha az eddiginél jóval nagyobb arányú támogatásban részesülünk.

Ennek reményében nyitunk lapunkra új előfizetést. Ha csak minden régi előfizetőnk egy újat szerezne: már megvalósítható a jövő reményeinket.

Fel tehát keresztény testvérek!

A lap előfizetési díjai:

Egész évre 8 Kor.

Fél évre 4 "

Egyes szám ára 20 fillér.

A „Közművelődés“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

H I R E K.

— **Huszonöt év.** Folyó hó 23-án lélekemelő ünnepe volt a Kisküküllő esperesi kerület papságának és az egrestői híveknek. Ezen a napon mutatta be Szigeti István egrestői lelkész a lelképásztorkodás terén eltöltött 25 évi működésének emlékére a legfönségesebb szentmiseáldozatot az egyházt, a papságot, önmagáért és hiviért. Már kora reggel meglátszott a híveknek arcán, hogy ezen a napon az isteni kegyelem bőségeiben áradott a községre. E nap magasztosságát különösen érezte a kerület papsága, mely a jubiláns köré gyülekezett a kerületi esperessel élén, hogy a legfönségesebb szentmise áldozat bemutatásánál merítsen kitaratást a munkára, bátorságot a küzdelemre és lelkesedést szent hivatására. Az ezüstmise bemutatásához a jubiláns a paplakból indult a papság s a hívek processziójával. Az oltár számolyánál buzgó szívvel adott halát a legfőbb papnak, az Úr Krisztusnak, a 25 év kegyelméért és szenvedéséért és kért újult szívet és kegyelmet a hátra levő időre, hogy az Úr Jézus szíve szerint a lelkek üdvének nehéz munkáját végezhesse. Ez uton a kerületnek tevékeny és papját szeretettel övező esperese Mártffy Sándor manuduktorsága mellett és a kerületi papság fenyves segédletével kezdetét vette az „ezüst mise”, melyet az evangélium után Puskás Gerő dícsőszentmártoni plébános alkalmi szentbeszéde szakított meg. Szónok az ő ismert ékesszokásával megható és tartalmas beszédében élénken rájzolta meg az igazi pap nehézségét és rámutatott a pap sok fajta kötelességére, melyeknek hiü betöltéséért jutalmát nem a világtól, mely csak halálansággal fizet, hanem attól várja, ki így szól esüggő papjához: „Én veletek vagyok egészen a világ végezetéig, csak a hivatás tudatával harcolj, munkálj, tölj a lelkek üdvéért.” Figyelmeztette aztán a jubilánst arra is, hogy ha hátralevő éveiben érzi, hogy esüggő, hogy fárad, tekintetét fordítsa a töviskoszorúzott isteni Mesterre és innen merítsen bátorságot és erőt. Mibe végén a helyi és vidéki hívek közül számosan áldoztak. Legvégül a jubiláns megáldotta papársait és az összegyűlt híveket. A kerületi papság egy értékes bevételt ezüst pacificaléval ajándékozta meg az ezüstmisés papot. Ad multos annos!

— **A Kath. Legényegyesület háza.** Hol van? Merre van? Van sok hely, csak még nem Gyulafehérvárt. A gyulafehérvári legényegyesület még csak álmodozik erről a boldogságról. Am nem várja összedugott kezeggel azt az eljövendő jobb kort, amikor nagy-lelkű mecénások valóra váltánák álmait, hanem meleg szívvel, szorgos kézzel már is megkezdé az alapozást. „Házalapot” akar teremteni. Az ember szinte bámulattal telik el, amikor ennek az erőtelj duzzadó egyesületnek céltudatos munkásságát szemléli. Nem riad vissza semmi nemes eszköztől, ha még úgy próbára is teszi erejét. Keresztény irányú szociális tevékenységével már eddig is nyomról-nyomra meghódította a társadalom különböző rétegeit. Bátran mondhatjuk, hogy majdnem kizárólag a kath. legényegyesületnek érdeme, hogy városunkban a nemzetközi szocializmus még nem vehette meg lábát s első kísérletével is csufos kudarcot vallott. Ám hogy áldásos működését annál intenzíven kifejttesse, állandó otthonra van szükség. Ennek az otthonnak fundamentumához akar egy pár követ összehozni a febr. 3-án tartandó színelőadásával is. A község eddig is mindig a legnagyobb elismeréssel volt az

egyesület műkedvelő előadásai iránt, de azt hisszük, hogy ez az elismerés febr. 3-án a legmagasabb fokra fog emelkedni. Egy olyan darabbal lepik meg a községet, amely próbára teszi a hivatásos színjátszók képességét is. E che g r a y n a k *Örült-e vagy szent?* c. híres 3 felvonásos drámáját fogják bemutatni. A darabhoz új díszleteket is festettek.

A községnek már is tapasztalható hangulatából következően ezen az előadáson annyian lesznek, amennyit még egy farsangi előadás sem látott. Jó lesz tehát, ha ki-kisiet jegyét előre megváltani, mert bizony a késlekedő anélkül maradhat.

— **Egyházi tisztviselő választása.** Csikszentpéter egyházmegye tekintélyes vagyonának kezelői (gondnok és pénztáros) állására a négy hitközség (Taplaca, Várdótfalva, Csobotfalva és Csomortán községek) választópolgárai hármajelölést január 19-én ejtettek meg. Legtöbb szavazatot nyertek: a gondnoki állásra I. Csizsér Pál, II. Csedő Antal, III. Csizsér Dénes. A pénztárosi állásra: I. Bartalis Simon, II. Markos Dénes, III. Csizsér Pető. A szavazás igen élénk érdeklődés mellett folyt le, ami nem is esekélyesség, mert arról van szó, hogy a milliókra rugó vagyonnak ki lesz az öre?

— **Új pénztézet.** Az Országos ipari és gazdasági hitelszövetkezetnek gyulafehérvári fiókja is megalakult és jan. 27-ikén meg is kezdte működését. Ennek az intézménynek célja és feladata a kis embereknek olcsó hitellel való felsegítése és támogatása. Csakis a szövetkezett tagok részesülhetnek segítségben tehát az egész intézmény nem nyereszkesedésre van alapítva, s nem is célja, hogy a fennálló pénztézeteknek versenytársa legyen. Minden vagyonával szabadon rendelkező felnőtt lehet részese. Egy részjegy 50 korona, amely havi egy koronás részletekben is törleszthető. Minden érdeklődőnek bővebb tájékozást szívesen nyújt az igazgatóság. Külömben jövőre lapunk is bővebben fog a kérdéssel foglalkozni.

— **Egyháztanács.** A gyulafehérvári róm. kath. hitközség egyháztanácsa és iskolaszéke február hó 3-án, vasárnap délelőtt 11 órakor a város háza tanácstermében rendes gyűlést tart, amelynek tárgysorozata: 1. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése; 2. Az 1906. évi számadások betérjesztése és felülvizsgálása; 3. Az 1906. évi november hó 25-én tartott egyháztanács és az 1906. évi december 16-án tartott közgyűlés jegyzőkönyvére adott főpátrisi leiratok felolvasása; 4. A végzett iskoláztatásokról való jelentések; 5. Indítványok.

— **A Székely-Társaság műsoros estélye.** A „Gyulafehérvári Székely-Társaság” régi óhajátását valósítja meg a f. évi febr. 7-én rendezendő műsoros estélyével. A társadalom minden rétegében elharapódzott divatizmussal szemben a székely eredetiség akarja a szóban forgó műsoros estélyen érvényre juttatni. A siker biztosításához hozzájárultak: több székelyföldi plébános és más jóakarók azzal, hogy eredeti székely női ruhákat kölcsönöztek híveiktől, rokonaiktól, s e célból a Székely-társaság rendelkezésére bocsátották. Gyulafehérvár és vidéke községe részéről az érdeklődés óriási nagy. A műsor magas színvonalon álló, a szereplők mindegyike a maga szakmájában egy-egy óriás. Az eredeti székely ruhákra igényüket már túlnyomóan előjegyezték; a rendezőség attól tart, hogy nem lesz képes kellő mennyiségben rendelkezésre bocsátani.

— **A dtóri róm. kath. ifjúsági egyesület** e hó 29-ikén igen szépen sikerült ünneppel kezdte meg nyilvános működését. A

minden egyes pontjában sikerült műsor ez volt: 1. Megnyitót tartott Takó János szentszéki tanácsos plébános, ki hálás köszönetet mondott a tanfőtestületnek fáradságot nem ismerő buzgóságáért mellyel az ifj. egyesület megalakította. 2. Himnusz, énekelte az egyesületi ifjúság. 3., Erdős Péter szavalta Csengei G. „Fogoly lengyel c. költeményét. 4., Kuruc dalok gromofonon. 5. Paál Dénes hittanár „Alakok a szegedi csillagdából címen tartott szellemes és ötletes felolvasást. 6., Magyar egyveleget énekelte az egyet ifjúsága. 7., ifj. Józsa Sándor tartott oktató felolvasást az ifj. egyesület céljairól. 8., Csiki Lajos szavalta a „Magyarokhoz c. költeményt. 9., Végezetül András Péter egyesületi elnök köszönte meg, a községnek a szíves részvételt s felkérte az egyesületnek további támogatására az ifjúságot és a községet is.

— **Halálozás.** Biró Kálmán nyug. sósmezei lelkész, életének 42-ik, papságának 21-ik évében hosszas, Isten akaratában példásan megnyugvó türelmes szenvedés és a haladók szentségének áhítatos felvétele után f. hó 27-én reggel lelkét Teremtőjének, kinek mindig hű szolgája volt, — visszaadta. Hült tetemeit Kolozsvárt, hol súlyos betegsége ellen keresett gyógyulást, jan. 29-ikén helyezték örök nyugalomra. R. i. p.

— **Hírek a Történelmi-Régészeti Egyesület köréből** (II.) Nagyságos dr. Reiner Zsigmond, miniszteri titkár úr, ki a fentemlített egyesület létrehozója és nemes pártfogója, az egyesületi múzeumhoz kibővítésképpen épített nagy terem beburkolásának költségeihez 100 korona ajándékkal járult, mely nagy-lelkű adományát az egyesület halálszöszönettel vette. A múzeumhoz a következő ajándékok érkeztek be: Novák Ferenc úrtól 1 drb. Kossuth Lajos emlékére 1848-ban vert bronzérem, 1 drb. osztrák ezüstpénz 1712-ből, 3 drb. osztrák ezüstpénz, 1 drb. sponton vas utánzata 1700-ból. Szekál Ignác úrtól 1 drb. 12 kros ezüst pénz 1795. Faul Bela úrtól 1 drb. 1 fros osztrák papírpénz 1848. Bisztrai Áron Peterné aszszonyaságtól 1 álló óra a XVIII. század közepéről, mely adományokért meleg köszönetet mond a múzeum igazgatósága.

— **A pusztító betegségek elleni harcban** a világ legkiválóbb orvosai egyesülnek. E betegségek sorában az első helyet az Epilepszia (Nyavalyatörés) foglalja el. E bajban szenvedőknek vizsgálat szolgálhat azon értesülésünk, mely szerint egy magyar orvos e betegség ellen új és hatékony gyógyító módszert alkalmaz, amelyért már a külföld is méltó elismerésben részesítette. Ez az orvos Dr. Szabó Sándor Budapest, V. Alkotmány-u. 5., ki készséggel nyújt felvilágosítást mindazoknak, kik gyógyító módszere segítségével e súlyos bajtól szabadulni óhajtanak.

— **Vasúti Ünversum** címen Kreith Béla gr. szerkesztésében egy igen becses és praktikus vasúti útmutató jelent meg az útazó község számára. Ebben az útmutatóban benne vannak az egyes állomásoknak, községeknek úgyszólván összes közérdekű dolgai. Az útmutató célja, hogy terjessze a földrajzi, történelmi, közgazdasági, kereskedelmi, ipari és földművelési ismereteket országsgzerte. Egy szóval, ebből a hasznos munkából mindenki kikaphatja magának azt, ami őt különösebben érdekli. Az útmutató hirdetésekkel is felvezet egy jutányos árban. Eddig a Budapest-Wien vonal ismeretője jelent meg 112 oldalon. Előfizetési ára egy óra 1 korona. — Megjelenik minden hó elsején. Minden utas-

nak nélkülözhetetlen tanácsadója és barátja lesz ez a vállalat.

— **Ha a gyermekek köhögnek,** bükkfakátrány-preparatumot adnak nekik. Mivel ez a preparatum bizonytalan összeállítású és nem méregtelen, de még undorító ízű is, „Sirolin Roche“-t használjunk, mely vizben könnyen oldad és mindig egyforma összetételű, nem izgat és kellemes ízzel bír. Gyógyszertárakban kapható.

— **Mintatelenek** ismeri minden szülőbirtokosa „Mileniumtelep“-et Nagyöszön, Torontalmegyében és a legnagyobb bizalommal rendelni ott szülőoltvány szükségletét, mivel a legjobb minden tekintetben és lelkiismeretes kiszolgálásról meg van győződve. Vagy magyar vagy német vagy román vagy szerb főírjegyzékét, műmellékletekkel díszítve, a kezelőség ingyen és bérmentve küldi.

— **A Cunard magyar-amerikai vonal** gyorsgőzösei február havában a következő menetrend szerint indulnak Fiuméből Newyorkba: Február 9-én az „Ultonia“, február 16-án a „Pannonia“ és február 26-án a „Carpathia“. Ezen járatokról felvilágosítást ad és hajóhelyekre előjegyzéseket elfogad a Központi Menetjegyiroda, Budapesten, (Vigadó-tér 1.)

„Küzdelem a szociáldemokrácia ellen“.

A „Vasárnap“ című kálvinista újság, múlt évi 43-ik számában „Legyen világhosszág“ című cikkelyében a következőket olvasom: „A keresztényeknek nemcsak akkoriban, de most is vannak ellenségei. És ezen ellenséges táborban azok alkotják, kik magukról azt tartják, hogy ők azok, kik az igaz és helyes úton járnak; vallásukról, hogy csak az egyedül üdvözítő. De alább felsorolt tetteikkel elárulják, hogy bizony nem egyebek, mint „báránnyörbe öltözött farkasok.“ a kik hirdetnek szeretetet s eszelekesznek gyűlöletet stb.“ Ennyit a kathólikusokat gyalázó cikkéből. Ezt írta egy kálvinista prédikátor. Nyomban ezután következik egy másik cikk; címe: „Küzdelem a szociáldemokrácia ellen“, írója: Ember János, Udvarhelyvármegyének — tudomásom szerint — görög. kath. vallású tanfelügyelője. (A darabot korszaknak hírhedt naptár vígece! Szerk.). E cím alatt „beható ismertetés“ ír, a múlt év okt. 21. 22. és 23-án Székely-Udvarhelyt tartott keresztény szociális kurzus lefolyásáról. A „Közművelődés“ olvasói előtt ismeretes már a kurzus lefolyása. De nemcsak a „Közművelődés“, hanem legalább hét újság írt elragadtatással, a székely nép boldogítását célzó kurzusról. Akadt mindezek mellett egy „ember“, ki magas kritikai páholyból, a protestáns „Vasárnap“-ban lebecsmérlé a kurzust, szereplőivel együtt.

Hát az még nem baj, ha Ember János a prot. lapban referál a keresztény szociálisták udvarhelyi működéséről, mert ízlése szerint válogathat akárki szellemi működésének terenuját, de mikor egy királyi tanfelügyelő közönséget vállal olyan eszmékkel, minőt írásom élen a kálvinista prédikátorból idéztem, — az ellenkezik azzal a sok iskolával, melyeket ő látogat s melyeknek a tetején kereszt van.

Bizonyítom saját írásából.

Egész ismertetésében azt igyekszik beigazolni, hogy a kurzus nem volt egyéb, mint kathólikus propaganda. Minden egyes szereplőnél élesen kiemeli a kath. jelzőt. „Gyurcsovetz K. kath. tanító“, „Petrassevits Géza kath. hirlapíró“, „Szentlér Ferencz kath. főgimn. tanár“, „Szentiványi K. kath. pap“ stb. Ez mind lehet véletlen s ebből még nem lehet kimondani, hogy

Ember Jánost idegessé teszi a sok kath. szereplő, de ismertetésének elején mindjárt azt mondja: „Tekintettel a kurzus felekezeti alkalmára s arra a körülményre, hogy az összes szereplők kivétel nélkül róm. kath. vallásúak, sőt nagyrészt néppártiak, a kurzusnak felekezeti színezete volt. Am a kurzus vezetői csak az általános „keresztény“ jelzőt ismerték el. Később azt írja: „az előadások között egyetlen egy sem volt . . . ker. szociális, mert a fejtegetett, jobban mondva megérintett témák, vagy általános érdekűek, vagy róm. kath. felekezeti érdekűek.“

Mindebből Ember János szerint az következik, hogy a kurzus kath. felekezeti jellegű volt. Engedjük is meg ezt most neki, sőt mondjuk ki nyíltan, a mit ő ki akart fejteni. Mondjuk ki, hogy a kurzusnak szelleme, gondolata, célja, iránya katolikusok voltak. De ezután idehelyezem cikkének II-ik folytatásából a következőket: „Ez a keresztény szociális kurzus kereszténynek nem keresztény, mert nem juttatja kifejezésre a kereszténységnek az igazságban és szeretetben megnyilvánuló szellemét.“

Itt van a találkozópontra a kálvinista prédikátorral. Előbb azt állította Ember, hogy a kurzus kath. felekezeti jellegű volt, most eltagadja a keresztény jelzőt, tehát megmarad a katolikus magában a nélkül, hogy az keresztény lenne. Ne tekintsük ezt most abszurditásnak, mert Ember János dogmát nem tanult, hanem helyelkedjünk az ő eszmemenetébe. Tehát nem keresztény szellemű az a kurzus ama indoknál fogva, mert nem juttatja kifejezésre az igazság és szeretet szellemét, hanem kathólikus szellemű, mint azt legelől kimondotta. Hát a kath. szellem az, melyben nem jut kifejezésre az igazság és szeretet szelleme? Hát ezen a kurzuson kathólikus felekezeti politikát csináltak, kath. elveket hirdettek, kathólikus gondolkodást áruáltak el a szereplők s ebben a kath. politikában, elvben, gondolatban nem talált Ember úr sem igazságot, sem szeretetet? Ezek a szereplők, ha tényleg kath. módon beszéltek, akkor a vallásnak érzelmi dolgait kellett elárulniok, hisz máséket Ember úr nem mondhatta volna, hogy felekezeti színezetű volt a kurzus s ha így van, akkor joggal kérdezhetjük Ember úrtól, honnan merítette azt a gondolkodást, hogy a kath. vallás eszméi, az igazságosság és a szeretet negatívójában nyilatkoztak azon a kurzuson!?

A szociálisták eszméiért Magyarországon a szociáldemokrácia és a keresztény szociálisták küzd. Nagy küzdelmet folytat mind a kettő. Vidékre megy, agítál az ő programja mellett. Székelyudvarhelyre azok a keresztény-szociálista vezetők jöttek el, kik mindenütt folytatják az országos szakszervezést és pedig sikerrel. Ezeknek az embereknek itt elmondott beszédeit nem szükséges, hogy idézzük, mert feltételezzük, hogy mindegyik szereplő a legnagyobb tudásával lépett elő, hogy meggyőzze a lelkeket a maga igazságairól. Ember János előtt mindez a tudás kevésnek bizonyult, „kicsinyes szofizmákkal“ dolgoztak, „öblös káromkodásokkal“ akartak győzni. Tehát nem volt elég erő szavaikban, hogy fődözze azokat a nagy eszméket, melyekért sikra szálltak; szóval a keresztény szociálisták igazságairól nem tudták Ember Jánost meggyőzni. Ezért is állította ő, hogy a kurzus sem keresztény nem volt, sem szociális.

Ha azonban tényleg nem tudták őt meggyőzni, akkor igaz a van Ember Jánosnak. Ezért van igaz, mert ő még egy másik szociálistát is ismer, ez a: szociáldemokrácia. Igen alapos okunk van elhinni, hogy annak a másik

szociálistának elvei őt régen meggyőzték, mert egész gondolata, írásának hangja, a szociáldemokráciában vibrál és ezt a meggyőződését nem tudták megintatni. A sok előadó közül egyedül csak Prohászka püspök nyerte meg az ő magas tetszését. Prohászka állításait, eszméit elfogadja, de csak úgy, hogy szociáldemokratát csinál Prohászka felől. A magas színvonalú beszédet boncolgatva és *félremagyarázva*, erre a konklúzióra jut: „Ime egy istenadta nagy tehetségnek . . . igazságérzete, így teszen bizonyosságot a „házatlan bitangok“ mellett is.“ Úgy?

Itt üti ki a szeg, fejét a zsákból! Az eddigi szereplőkben tehát azért nem volt igazság és szeretet, mert a „házatlan bitangok“-nak nem adtak igazat. „Humburg“ volt az egész keresztényszociális kurzus, mert a hazát, hitet erkölcsöt felforgató szociáldemokrata eszmék ellen támadtak a szereplők s „krisztusi türelemmel“ nem nézik el az ily elvek hordozóinak garázdalkodását! Hát ez fajt Ember János úrnak? Ezért használja oly cinizmussal a „házatlan bitangok“ jelzőt, mint a milyennel csak egy verbális szociáldemokrata teheti? Ily „krisztusi türelmet“ parancsoló vallásfilozófiát, még Luther Márton sem követett volna el a szociáldemokratákkal szemben. De hiszen az Ember János logikája más egyebekre is képes. Így ír egyik helyen:

„A csalódást fokozta a következő szónok, Meisel segesvári plebános, ki a nép vasárnapjáról beszélt . . . Igaz, hogy felhozta példának a prot. angolok és prot. erdélyi százok vasárnap megszentelését (miből némelyek arra a helyes következtetésre jutottak, hogy térjen a kath. székely is a protestáns hitre)“ stb. Ilyen „helyes“ következtetésre — úgy hiszem — hogy egyedül csak a tanfelügyelő úr jutott, mert a többi normális észjárású „némelyek“ hallottak még egyebet is. Olvasták, hogy egyik másik pogány néger törzs között milyen szép egységes családi élet van, de úgy hiszem, egyiknek sem jutott eszébe, hogy pogány néger legyen. Példának azt is fel szokták hozni, a mértékletes-ségre, hogy az ökör csak addig iszik, míg a szomszéd eloltja. Am, ha a tanfelügyelő úr oly ügyesen tud következtetni: lássa, de azért az emberek nem lesznek ökrök.

Bizonyára a „szokott vasárnapi közönségtől“ tételezte fel ezt a következtetést. Érdekesen süjt le mindenkit Ember úr. Nem elég, hogy leszamarazza a szereplőket, hanem még a közönségbe is beleakad. Természetesen a „kor nagy kérdései iránt“ nem is lehet mindenki oly „tájékozott“, mint Ember úr, de ha mégis úgy gondolja, hogy a „házatlan bitangok“ emlegetése miatt „tapsolt“ annyit ez a „vasárnapi közönség“, akkor honnan vette a bátorságot, hogy ezt a publikumot lekiacsiolja és lesajnálja? Nem fél, hogy ez a műveletlen közönség a tenyerének egybeült is hasznát tudja venni? Nem fél sértegetni az udvarhelyi „vasárnapi“ publikumot?

Orbán János,
vágási lelkész.

CSARNOK.

Püspökmegyei zsinat.

(Folytatás.)

27.

No, de mindez csak oda megy ki, hogy magán a zsinaton már minden egészen simán, gyorsan és fenakadással nélkül menjen.

Maga a püspökmegyei zsinat, amint már ismételtelen föl volt említve, tanácskozó, vagyis előkészítő ülésekből és ünnepélyes ülésekből

kötelek ilyen ünnepi hitvallást tenni; de a romai Congregatio Concilii mindig dicserőre azoknak a püspököknek a cselekvés módját, akik a maguk első megyés zsinatján, a jó példaadás okáért először maguk tették le a tridentit hitvallást és csak azután tétették le papjaikkal.

c.) A fidei professio után aztán sorra kihirdetik mindazon decretumokat, amelyek az előző tanácskozások rendjén elfogadtattak és kibírdetésre elő vannak jegyezve. A kihirdetés formálitásai ugyanazok mint előbb, t. i. a Promotor a kihirdetés elrendelését a püspöktől kéri s azután a Secretariust hívja fel a soron levő Decretum felolvasására. Amint ez a felolvasással elkészült, a fejét püspök felé mélyen meghajtja, mire a püspök minden egyes Decretumot külön is szentesít e szókkal: *Approbamus et confirmamus*

Ezzel aztán a jegyzők kezére vagyis a zsinati protocolumba kerül a már szentesített határozat.

12.) Itt felbe is lehet szakítani vagy elnapolni a zsinatot. Ez esetben a Promotor ezt a püspöktől kérni kell és aztán a Secretariust felhívni a Decretum Prorogationis kihirdetésére, amivel aztán minden további nélkül felbeszakad a nyilvános zsinati ülés és a folytatólagos ülés azzal kezdődik, hogy a Promotor kérésére először is kihirdetik a Decretum de continuatione Sessionis (I^{ae} II^{ae} vel III^{ae}) sollemnis tyradí.

Ha pedig nem prorogálják az ülést, akkor

13. A Promotor kérelmezi a második ünnepélyes ülésről szóló Decretum kihirdetését. Ebben a Decretumban az is benne van, hogy a második ünnepélyes ülést ünnepélyes Requiemmel nyitják meg, a mult zsinat óta elhaltaknak lelke üdvösségéért. Amely Decretum, ha a szokásos és már kétszer is leirt alakosságok megtartásával kihirdetett.

14. A Promotor felszólítja a jegyzőket, hogy ezen immár lefolytatott első ünnepélyes ülés jegyzőkönyvét, lelkiismeretes hűséggel és pontossággal szerkesszék meg, amit ezek ott in facie concilii világosan ígérni és fogadni kötelesek.

Most aztán a főpásztor kiosztja az áldást, átöltözik a Cappa Major-ba s az egész zsinat őt a palotájába, mégpedig egészen a belső lakosztályáig vissza kíséri, s visszavonulván valamennyien leveszik a templomi ruhát. Ezzel vége az első ünnepélyes zsinati ülésnek.

(Folyt. köv.)

Hirdetések

jutányos árban

felvétetnek

e lap kiadóhivatalában.

TARTOS SZAGTALAN

Csakis Christoph Lakot kérjük!

Christoph-Lak

A LEGJOBB-MAZÁLÓ ANYAG A PADLÓKRA

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassu, ragados száradás, mely olajfestékek és az olajlakkok sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték fűdi be a padlót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen befűdi minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen) új pallóra és parkettra; mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem fűdi el a famustrát.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt**

Szakvélemények az Esterházy cognacról:

A magy. kir. műegyetem borászati laboratoriuma által hivatalosan megejtett és általunk tudomásul vett vizsgálatok alapján az

Esterházy cognacot

betegünknek alkalmaztuk és azt sikeresen használva mint kitűnő minőségű és a francia Cognacokkal vetekedőt, a **legjobbán ajánljhatjuk.**

Dr. Tauffer Vilmos egyetemi tanár. Dr. Stiller Bertalan egyetemi tanár. Dr. Réczey Imre egyetemi tanár. Dr. Pertik Ottó, egyetemi tanár. Dr. Kétyl Károly egyetemi tanár. Dr. Angyan Béla egyetemi tanár. Dr. Poór Imre kir. tanácsos, egyetemi tanár. Dr. Barón Jónás egyetemi tanár.

Az Esterházy cognac

minden előkelő fűszer- és csemege-kereskedésben kapható.

sok felé utánozzák és hamisítják, rossz és gyakran a celnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója

FŐRAKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Szőlőoltványokat

a legnemesebb

Csemege fajokban szállít, fajlisztasárgirt italra, legújabb vaslasztékban a már évek óta elsőnek és legmeghízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti

első szőlőoltvány telep

tulajdonos: **Csapa Frigyes Medgyes** Nagykküllő megye.

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéből érkezett **elismert levelek;** emellett minden szőlőoltvány megrendelésnek megtétele előtt az ismerős személyiségekkel úgy szó, mint írásbeli bizonyítást szerezhettek magának **fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.**

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Étterem, kávéház. ☞ Villamos világítás. ☞ Fürdő. ☞ Telefon. Társas kocsik. ☞ Kitűnő konyha. ☞ Valódi borok. ☞ Kőbányai sör. ☞ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás. ☞ Mérsékelt árak.

Haas Vilmos, szállodás.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy v telét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal		„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.